

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО «РІДНА ШКОЛА»
AUTONOMOUS UNIVERSITY OF ZACATECAS (MEXICO)
EUROPEAN INSTITUTE OF FURTHER EDUCATION (EIDV) (SLOVAKIA)
ISRAEL TRAUMA COALITION (ISRAEL)
Sky Tel OÜ (Estonia)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VIII Міжнародної конференції

**Актуальні проблеми освітнього
процесу в контексті європейського вибору України**

12 листопада 2025 року

*м. Київ
КНУБА*

УДК 37.09

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету будівництва і архітектури
(протокол № 39 від 25 грудня 2025 року)*

Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: матеріали VIII Міжнародної конференції (12 листопада 2025 року). – Київ: Видавництво Ліра-К, 2026. – 836 с.

ISBN 978-617-520-492-4

У матеріалах VIII Міжнародної конференції «Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України» висвітлюються актуальні питання професійної (професійно-технічної) освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід; психолого-педагогічне забезпечення освітнього процесу: сучасні виклики; сучасні проблеми викладання інженерно-технічних та гуманітарних дисциплін.

Матеріали конференції розраховані на науково-педагогічних, наукових працівників у галузі педагогіки, психології, соціології, викладачів, аспірантів, студентів, а також на соціальних педагогів, соціологів, практичних психологів і соціальних працівників.

УДК 37.09

За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність їх автори.

© КНУБА, 2026

ДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Сучасний освітній простір орієнтується на особистісно-зорієнтоване, компетентнісне й діяльнісне навчання, де провідною стає задача розвитку творчих здібностей здобувачів. Творчість водночас є складовою професійної компетентності й умовою адаптації до швидких соціокультурних, технологічних та безпекових змін. Перехід до гуманістичної педагогіки та суб'єкт-суб'єктної комунікації змінює логіку освітнього процесу: здобувач виступає активним учасником творчої взаємодії, а педагог – фасилітатором і партнером у розгортанні креативного потенціалу. Отже, дослідження дидактичних засад формування творчих здібностей у такій моделі є особливо актуальним для забезпечення інноваційності, ефективності та психологічної комфортності навчання.

Метою дослідження є означення дидактичних засад формування творчих здібностей здобувачів освіти в умовах суб'єкт-суб'єктної комунікації.

На думку Л. Мороз та С. Діхтяренко, педагогічна взаємодія у сучасному освітньому процесі розглядається як динамічний соціальний вплив, у межах якого відбуваються суттєві особистісні зміни всіх учасників завдяки взаємному «проективанню» внутрішніх змістів. Оскільки міжособистісна комунікація має здатність вільно циркулювати між суб'єктами спілкування, творча активність здобувачів освіти стає потужним стимулом для професійного та креативного зростання самого педагога. Гуманістична парадигма професійної підготовки, заснована на суб'єкт-суб'єктній взаємодії, передбачає створення позитивної психологічної атмосфери, у якій педагог виступає фасилітатором пізнавальної активності. Така атмосфера забезпечує необхідні умови для вільного творчого самовираження здобувачів, сприяє розкриттю природних здібностей, задатків і талантів. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія перетворює освітній процес на ефективний простір творчої взаємодії та співпраці. У режимі творчої діяльності учасники освітнього процесу виявляють інтуїцію, натхнення, інсайт,

задоволення від роботи та «творче переживання» – ознаки продуктивного творчого самопочуття, що є передумовою ефективного засвоєння знань і професійного зростання. Емпірично доведено, що саме суб'єкт-суб'єктна взаємодія виступає важливим чинником взаємного розвитку творчих здібностей педагога і здобувачів [4].

У монографії «Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному освітньому середовищі» здійснено комплексний аналіз провідних концепцій професійної освіти та їхнього впливу на підготовку конкурентоздатних фахівців в інноваційному освітньому середовищі. Показано, що сучасна професійна освіта спирається на компетентнісний, студентоцентризований, гуманістичний, ресурсно-середовищний і партисипативно-інтерактивний підходи, які забезпечують формування професійної компетентності та культури майбутніх фахівців в умовах сучасного цифрового освітнього простору. Наголошено, що якість професійної підготовки значною мірою визначається розвитком гнучких навичок – стресостійкості, емоційного інтелекту, цифрових компетентностей і мобільності. Саме вони дають змогу здобувачам ефективно діяти в умовах суспільних трансформацій і технологічних змін. Підкреслено важливість інтеграції теоретичної підготовки з практичними навичками для формування фахівця, здатного до інновацій та креативності. Зазначено, що поєднання міжнародного й українського досвіду відкриває додаткові можливості для вдосконалення освітніх методик, реалізації спільних проєктів і впровадження передових практик із урахуванням культурного контексту. Особлива увага приділена активізації навчальної діяльності студентів через використання сучасних технологій – інтерактивних хмарних сервісів, цифрових платформ, SMART- та імерсивних технологій, які забезпечують динамічність та залученість у процес навчання. Цифрова трансформація розглядається як один із ключових чинників підвищення якості освіти та створення умов для розвитку кросдисциплінарних навичок у майбутніх фахівців [5]. Важливим дидактичним принципом сучасної освіти є особистісно орієнтований підхід, який забезпечує урахування індивідуальних потреб, інтересів і здібностей здобувачів освіти. У такій моделі педагог виступає не джерелом готових істин, а фасилітатором – тим, хто стимулює пізнавальну активність, створює умови для самостійного відкриття знань і осмислення власного досвіду. Як підкреслює К. Роджерс, ефективне навчання можливе лише тоді, коли між педагогом і здобувачем освітнім встановлюються автентичні людські стосунки, у яких відбувається взаємне прийняття, довіра і співпраця [8]. Аналогічну думку розвиває К. Робінсон, зазначаючи, що заклад освіти, зорієнтована на творчість, повинна не обмежувати, а розкривати потенціал кожного здобувача, надаючи йому право на самовираження та інтелектуальну

ініціативу [7]. Зарубіжний досвід також підтверджує значення партнерської комунікації у формуванні творчості. Зокрема, за дослідженнями американського педагога E. de Vono, розвиток креативного мислення відбувається ефективніше у відкритому комунікативному середовищі, де педагог заохочує здобувачів до експериментування та прийняття власних рішень. Автор зазначає, що творчість не виникає у межах стандартних навчальних схем, а формується через створення ситуацій вибору, дискусії та багатоваріантності відповідей [6]. Отже, суб'єкт-суб'єктна взаємодія створює сприятливий психологічний і дидактичний простір, у якому здобувач освіти не лише засвоює знання, а й активно розвиває свій творчий потенціал. Для реалізації цього потенціалу необхідним є науково обгрунтоване визначення дидактичних засад, що забезпечують ефективне формування творчих здібностей у партнерській моделі педагогічної комунікації.

1. Принцип партнерства та діалогічності. Освітній процес будується на засадах рівноправної взаємодії, взаємоповаги та відкритого діалогу. Педагог виступає фасилітатором, консультантом, наставником, створюючи умови для вільного висловлення думок і творчої ініціативи здобувачів. 2. Принцип особистісної орієнтації. Навчання спрямовується на індивідуальні потреби, здібності та інтереси кожного здобувача. Створюються умови для самовираження, вибору способів діяльності, індивідуальних темпів роботи та самостійного пошуку рішень. 3. Принцип активної пізнавальної діяльності. Формування творчих здібностей можливе лише за умов активної участі здобувачів у навчальному процесі. Використовуються методи проблемного, дослідницького, проектного й евристичного навчання, що створюють ситуації інтелектуального виклику та стимулюють креативність. 4. Принцип інтеграції теорії та практики. Здобувачам пропонується реальне застосування знань у практичних контекстах: кейси, моделювання професійних ситуацій, виробничі завдання. Це розвиває гнучкість мислення, здатність до пошуку нових рішень і творчої інтерпретації матеріалу. 5. Принцип рефлексивності та самоаналізу. Рефлексія виступає механізмом усвідомлення власних творчих дій і їх результатів. Проводяться рефлексивні бесіди, самооцінювання, творчі щоденники, онлайн-рефлексії, що допомагають здобувачеві усвідомити індивідуальний стиль творчості. 6. Принцип емоційно-психологічної безпеки. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія передбачає позитивну атмосферу, де відсутній страх помилки, критики чи висміювання. Педагог підтримує доброзичливий тон, конструктивний зворотний зв'язок та емоційну відкритість. Безпечне середовище сприяє ініціативності та експериментуванню. 7. Принцип креативної варіативності. Навчальний процес має передбачати різноманіття методів, форм і завдань, що стимулюють творчий вибір: інтерактивні вправи, креативні лабораторії, цифрові інструменти, арт-методи, гейміфікацію.

Варіативність забезпечує розвиток дивергентного мислення. 8. Принцип співтворчості. Педагог і здобувачі працюють як команда, яка спільно формує ідеї, обговорює результати, створює творчі продукти. Така організація взаємодії сприяє не лише розвитку творчих здібностей, а й соціально-комунікативних компетентностей. 9. Принцип цифрової інтеграції. Сучасні цифрові технології – інтерактивні платформи, хмарні сервіси, інструменти візуалізації, штучний інтелект – стають засобами стимулювання творчості, співпраці та самовираження у партнерській комунікації.

Таким чином, дидактичні засади, орієнтовані на партнерську взаємодію, створюють умови для гармонійного розвитку творчих здібностей здобувачів освіти. Вони забезпечують перехід від репродуктивних методів до діяльнісних, креативних і рефлексивних форм навчання, у яких здобувач стає активним творцем власного освітнього шляху.

Список використаних джерел

1. Красильник Ю. С., Бондарук Б. Ю. Формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання за освітньою програмою «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)». *Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України* : матеріали VI Міжнародної конференції, Київ: КНУБА, 16 листопада 2023 року. Київ, 2024. С. 195–201. URL: <http://surl.li/pclfu> (дата звернення 24.10.2025).

2. Красильник Ю.С., Бородин А.О. Психологічний аналіз впливу соціальних мереж на вибір професії. *Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України* : матеріали VI Міжнародної конференції, Київ: КНУБА, 16 листопада 2023 року. Київ, 2024. С. 201–204. URL: <http://surl.li/pclfu> (дата звернення 26.10.2025).

3. Красильник Ю. С., Науменко С. В. Особливості педагогічного спілкування здобувачів вищої освіти за освітньою програмою «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)» в умовах дистанційного навчання. *Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України* : матеріали VI Міжнародної конференції, Київ: КНУБА, 16 листопада 2023 року. Київ, 2024. С. 220–228. URL: <http://surl.li/pclfu> (дата звернення 29.10.2025).

4. Мороз Л., Діхтяренко С. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія як основа формування творчих здібностей учасників освітнього процесу. *Вісник Національного університету оборони України*. 2023. № 72(2).С. 93–102. URL: <http://visnyk.nuou.org.ua/article/view/274359/271081> (дата звернення 04.11.2025).

5. Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному освітньому середовищі: монографія [Електронне видання] / кол. авт; за заг. ред. проф. Н.П. Волкової, О.О. Лаврентьевої. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 498 с.

6. Bono E. *Lateral Thinking : An Introduction*. URL: <https://salo.li/F9f6bEc> (дата звернення 05.11.2025).

7. Robinson K., Aronica L. *Creative Schools*. <https://salo.li/772AD6F> (дата звернення 06.11.2025).

8. Rogers C. *Freedom to Learn*. New York: Merrill, 2019. <https://salo.li/6FaFB5c> (дата звернення 08.11.2025).

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів
VIII Міжнародної конференції

(Київ, 12 листопада 2025 року)

Керівник видавничого проєкту *Віталій Зарицький*
Авторська редакція

Підписано до друку 05.01.2026. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. аркушів – 48,59. Обл.-вид. аркушів – 42,84.
Тираж 300.

Видавець і виготовлювач: ТОВ «Видавництво Ліра-К»
Свідоцтво № 3981, серія ДК.
03115, м. Київ, вул. С. Чобану, 24
тел.: (050) 462-95-48; (067) 820-84-77
Сайт: lira-k.com.ua, редакція: zv_lira@ukr.net